

ხედეს და ბევრს ვინაზიან ვინაზიანად დასტოვებს...

* * * სოფ. ურბანოვსა (თელიკის მახლობლად) უცხოელის აქტი ჩვენს სულ ცუდი დარები სდგას: განუწყვეტელად წვიმამ და ჯანსაღი დავანატირება შიშის დღეებს, ჩვენს ქუჩებში, კაცო კი არა, ძალიერ არ გაიგება ტალახის გამო. არ იქნებოდა ურიგო, რომ სოფლის საზოგადოებას უკრავდნენ მიეჭკია ამ ვარიანობის აუზად და წრეულს მიიქცვიან კუჩები ქუჩის დაყრას. არეულმა პერბა თან მოგვიტანა სხვა-და-სხვა ავადმყოფობა, რომელიც მრავალს უსპობს სიცოცხლეს მცირე ხნის ავადმყოფობის შემდეგ.

* * * გარა: სოფ. კასში თვლილობა დღეს ორი ოსი, გიორგი ზააღვილი და გიგო ბაბარაშვილი, ლიკარბან ბუაქიძეს თავს დაეცნენ და ქვების სრლია დაუწყეს. ბუაქიძეს ერთი ქვა თავში მოხვდა და იქვე მოკვდა. დანაშაუნი შეიპყრეს და პოლიციის გადასცეს (კ. რაბ.).

* * * ქალაქ ქუთაისის მოურავად სხვათა შორის ხელნაწილს ქუთაისის პოლიციის უფროსი ზ. კავკაძის ასახელებენ. (ს. ო.)

* * * ვაზოე მუშაკ* სწორედ ბაქო-დგან: ბაქოს მდიდარს ნათის მწარმოებელს ავტორს ვუკავსოვს შედეგი ანდერძი დაუწერია: ჩემს სიცილის შემდეგ ჩემი ფულიდან მიეცეს: ბაქოს სომეხთა საკულ-მოქმედო საზოგადოებას—10,000 მანათი, ბაქოს ლაბინა და მხარეთა საზოგადოებას—1,000 მანათი, შუშების ეპარხიაში სომეხთა ეკლესიის ასაგებად—25,000 მან., წმ. ნინოს საზოგადოების ბაქოს განყოფილებას—1,500 მან., შუშის სომეხთა სემინარიას—2,000 მან., აღმოსავლეთის რენის ლაზარეის ინსტიტუტს—20,000 მან. (ამ ფულის სარგებლობა სამი სტაბილიანიტი უნდა გაიზარდოს ინსტიტუტში, იერუსალიმის სომეხთა მონასტრის—1,000 მან. ეპისკოპოსის სოფ. კილკარის და ხანზაის სკოლებს—2,000 მან., თავის ლაბრ ნათესავებს—50,000 მან., ენძიანის სომეხთა აკადემიას 7,500 მან. და არაფერის ანაზღაურებაში თავისი ფული 150,000 მანათი და ამ ფულის 5 წლის

დივიდენტი, სულ 400,000 მანათიმ უნდა დარჩეს სომეხთა კათალიკოსს, რომელმაც ამ ფულით ერთი საშუალო სასწავლებელი უნდა დააარსოს.

* * * ტურისში ჩამოხულა საფრანგეთიდან ლინის მეთებელი ექსტრიბო, რომელსაც ვინაზიანად ქმნის თურმე ამირ-კაცისაში შამანურის ლინის ქარხანა გამართოს (ს. ო.).

დამაკვირდი!

მშობლებს და გამაჟღერებს, ქაჩუჯაჯ რომ მიუქეს, ტუბადად დაქმნის, უჭიკი უჭის დამაჟღერებს და და უჭიკი (შეხასირო)

აქსიკულებას კაცად დასუფთო ქაქუჯის, ვადრე სჯაღე. (კონფუცი)

კაცკაცობას ამასათვის აქეს მამკუჭი კაცის, რომ თავისა მესასოს და სესისს კრავოს.

სასამადა დასასოფლა სყოფს დაუსრულდება მამოს. (ზოლი)

კავკასიის სამხარებორო სამკურნალო საზოგადოების კრება (3 მარტი)

გუმინ-წინ, 3 მარტს, კავკასიის მკურნალო საზოგადოების კრება მოხდა. კრებამ ჯერ მორიგი საქმეები განიხილა. შემდეგ წინათხილ იქმნა პროფესორის გ. ნ. მიხნის მეორე წერილი შესახებ კეთილგანწყობილ იყო წაკითხული, პატივცემულ პროფესორის მოკვანილი ჰქონდა საისტორიო ცნობანი შესახებ კეთილგანწყობილი იქმნა შესახებ. შემდეგ წაკითხულ იქმნა წერილი ე. ვ. ვერბიკისა. ამ წერილში დაწვრილებით იყო აწერილი სხვა-და-სხვა გადამღები ავადმყოფობა. წაკითხვის აგრეთვე ყარისის ციხის ჯარის მკურნალის ე. ა. ლარინის წერილი შესახებ კიბე-ცხელებისა ქალაქს ყარსში. წერილი მშვენიერად

იყო დაწერილი. ავტორს დაწვრილებით აქვს აწერილი ის მიზეზები, რომლებიც ხელს უწყობენ კიბე-ცხელების ქალაქ ყარსში. თუმცა ყარის ჰავა ძლიერ კარია, მაგრამ ყარის უბედურება ის არის, რომ სახლები არ არის კარგი. ქუჩებში ქვეყნიერი თითქმის სრულად არ არის გამოართული და მრავალ ტალახით არის სახლის ბანები მიწისა და ისე გავრეული, რომ წვიმის დროს ბანზე წყალი გუბდება. იშვიათად შეხვდებით ყარსში ისეთს სახლს, რომ ქვირდვან წვიმა არ ჩამოვიდნენ. ამას დაუხმეთ ის გარემოება, რომ განაფუხრული ყარსში გამოდგებული წვიმები იცის, და ადვილად წარმოსადგენია, რა ნორმა სახლები იქნება ყარსში. ზღვებში არა ცხელი და სითბო 5°-ზედ მეტი არ არის, ასე რომ ზღვებში სახლები არა შრება. ზამთარში, როცა სახლებს აბობანენ, ცუდელი სველები ხოლომე გამოყვანის წყლისაგან. ყოველივე ეს მიზეზი მხარს უჭერს კიბე-ცხელებს. ავად ხდებიან მომეტებულად ახალ-მოსულენი. ყარისის ციხის ჯარის კოლონიერის წელიწადს 400 კაცი ყოვიდა ავად კიბე-ცხელებით. ციხეა უფრო განაფუხრულად მდებარეობს და შემოდგომამდე-ე თითქმის მოსიზობა ხოლომე. ამ წერილში დიდი ღვაწლი გახარა. რისი გზის მკურნალობა სახარობა სთქვა, რომ ეს ამბავი ძლიერ საკვირველია, რადგანაც ყველამ კარგად იცის, რომ კიბე-ცხელები უფრო შემოდგომამდე მატულობს ხოლომე. ყველა ქვეყნებში, სადაც კიბე-ცხელება იცის, განსაკუთრებით ის კიბე-ცხელება, რომელიც ბან ლარინს აქვს აწერილი, იტალიაში, მაგალითობრივ, სიკვამბა-სახარობა: რომელიც კიბე-ცხელების ბუდეა, ციხეა უფრო შემოდგომამდე მდებარეობს. ამიტომ ძლიერ მიუკერძოებ, რომ, ლარინის აზრით, ყარსში ციხეა შემოდგომამდე კლებულობს ხოლომე. სახარობის არს სხვა მკურნალობები დაეთანხმნენ და დასძინეს, რომ შეიძლება ბან ლარინსა ციხეში ავადმყოფების რიცხვი სხვა ავადმყოფების რიცხვთან და სხვა რაიონს სხვა-და-სხვა გადამღები ავადმყოფობა. წაკითხვის აგრეთვე ყარისის ციხის ჯარის მკურნალის ე. ა. ლარინის წერილი შესახებ კიბე-ცხელებისა ქალაქს ყარსში. წერილი მშვენიერად

უწარია, რადგან ხშირად გამოიყენებთ ხოლომე სკენაზედ და უსიამოვნებას ავიტყვებთ, მითხრა მან: მაგალითობრივ, აი, სწორედ ამ ქალაქში ერთი დიდი სანაძილე მაქვს და ვიშობ, ვი თუ წავაგო. ამ სანაძილეს საქმე-თა თქვენ ურევიხართ, კრატეტს, და, თქვენ არ უნდა, ჩემი თავ-ხედობა სიცილს ავიტყვებთ, ყოველივე რომ გაიბნათ. წელნაც ვითხარით, როგორღ ნახებთ „ოტელოს“ როლოში. იმ დღეს თქვენ შესახებ ვებასუბოლი ჩემს მეგობარს, რომელსაც არ უნახებიათ, და ამიტომ თქვენის თამაშობის ყოველ ვინაგე. რაკ უნდა ძალიან კარგად მიხვამო და მიმსავსოლო, მითხრა ჩემმა მეგობარმა: მიინცი-კი შორი-შორს იქნებით, ზუა ზღვარი დიდი ღარება და, ბაქა-გარის მდებარე, არა გამოვიარა. * * * თუ ჩინდით, დაგვანაძლებით-მეთქი, ვუთხარ: უქანსკენლ სკენას „ოტელოსას“ ისე წარმოვადგენ, რომ ვერც საზოგადოება მიმიხედეს და

ბულში, ხოლო იმ შენიშვნებით-კი, რომელიც კრებაზედ იყო წარმოქმნილი.

ძალადის საპრო

28 თებერვალს.

(დასასრული. იხ. „ივერია“ № 41)

თ. გ. ს. მამკაქაქე. დიდად საკვირველია შედეგი გარემოება. რა საქმეც საბჭოს მხრივ დაიწყება და არა გამოვლინის მხრივ, ყველას ასეთი უბედურება მოჰყვება ხოლომე. ამ მაგალითად, ამ ოთხის წლის წინანდ მ. ი. თამაშოვმა ლაზარაკი ჩამოავლო ნავითი ვაჭრობის განკარგებისა და ამ საგნისთვის ცალკე ბაჭების დაარსების შესახებ და სხ. გავიდა ორი წელიწადი; მე ვიციებთ, რა ვითარებაშია საქმე-მეთქი. მიასახეს, საქმე წარმოებულა. ახლა ვაგინავთ, რა სისწრაფითა სკონდია გამოვლანს საქმის წარმოება, რომ დღესაც იმ წარმოებისა არა ჩანს-რა.

ს. დ. წუხალოვი. სხვა არ იყოს-რა, შეიძლება სახლს ცეცხლი წავიკლავს და საქმის ქალაქებში გადამიწვას.

თა. გ. ს. მამკაქაქე. ყოველს საქმეს, რასაც-კი არ თანაფარობენ ხოლომე, ავტო უღებენ ბოლოს. თუ შემდეგაც ასე იარა საქმე, 4 წლის განმავლობაში საბჭო სრულიად ვერაფერს გავტეხებს ვერ მოახერხებს. ჩემის აზრით, საქორა ორი თვეე იქნება დაფინანსოთ მაგ მოხსენების წარმოდგენისათვის და დაევილოთ, რომ უფრო 28 აპრილს წარმოვადგინო.

ქალაქის მოურავი. ტუტულიად ბრანებთ 3. ა. იზმაილოვის შესახებ, ვითაც საქმეს არ თანაფარობდეს, რომ საქმეს არ თანაფარობდეს, მაშინ მე თითონ ვიშოვნი კაცს და ჩავაბრებ ამ საქმეს. ავტო ლაზარაკი ძლიერ საწყენია გარემოებისათვის.

3. ა. იზმაილოვი. ხმოსანმა თავ. გ. ს. მამკაქაქემ ვერ ვიგო ჩემი ნათქვამი: მე ის-კი არ მოთქვამს, ვითომ ამ მოხსენებებს არ თანაფარობდეს, არამედ ისა ვსთქვი, რომ ზოგიერთს საქონელზე ხარჯის დადებს არ თანაფარობდეს-მეთქი. თუ საქმეს არ დაეაბუებთ, უფროსად ვაგინახადის შემოღების ნებას არ მოვკლებ.

რომ ორიგენი ერთის ავტოლებსა და სიმალისანი ვიყავით. „ოტელო“ მეორე დღეს უნდა წარმოვედგინა და ყოველ მხრივ მოვეზადინით, რომ ჩემი საქმე ამ საღამოსათვის მოვევეგვარებინა. წარმოვადგინე შვიდს საათზედ უნდა დავეყენე. ექვსის საათის ნახევარზედ ჩემს ახალს ნაწინთან შევიგრი და ისიც მზად დამიხვდა. როდესაც თეატრში მივედი, შემუშენდელი ჩემს მოსარბათს ოთახში შევიპარე და იქე მყავდა. ვგონებ იმ დღეს ჩემი თამაშობა ვერაფერი თამაშობა იყო; ფიქრიდან არა მშორდებოდა ის გარემოება, რომ ჩემს ოთახში, ჩემთან შედარებით, ვიცილებით უფრო ნიჭიერი არტისტი მყავდა დამალული. ესეც არ იყოს, არც ის ფიქრი მასვენებდა, რომ ამანდემ მიქონდა და თითქმის დარწმუნებული ვიყავი, ჩემსავით რომ ჩაიკვამს და სახეს ვიკეთებ, ძალიან დაემსგავსება, მე და იმს ველარაგინ გამოვარჩევს-მეთქი, მით უმეტეს,

მაგალითად, პეტერბურგის საბჭოსაც უფრო უთხრეს ამ გვარის ხარჯის შემოღებაზე იმიტომ, რომ თხოვნა გეროვანად დასაბუთებული არ იყო.

3. ა. ი. მამკაქაქე. საბჭომ საქმის წვლილება და დამუშავება გამოვლანს ანდო, გამოვლანს—3. ა. ი. იზმაილოვის შემოღება შეუძლებელია. მაგრამ ვე ერთი კაცია და აქ კიდევ 72 კაცი სხვა არის. რა დროს იმისი ლაზარაკია, შეიწყინებენ თუ არა მთავრობა ჩვენს თხოვნას. ვამტოვებ ველდებული ულაზარაკად ასრულოს, რასაც-კი საბჭო მიანდოს. თუ იზმაილოვი მაგ საქმეს არა ეცხრავის, სხვა საქმეებსა და თანამდებობაზედაც ხელი უნდა აიღოს.

ქალაქის მოურავი. ვთხოვთ თავდაქმნით ილაზარაკია.

3. ა. ი. მამკაქაქე. მე საიმისო არა მიიქვამს-რა.

ს. დ. წუხალოვი. დღეს „Новое Время“-ში წაკითხეთ პეტერბურგის საბჭოს შესახებ...

ქალაქის მოურავი. რა წაკითხეთ? 3. ა. ი. მამკაქაქე. ის, რომ ხმოსენებს ნება აქვთ ლაზარაკია.

ქალაქის მოურავი. ვთხოვთ მაცალით, მე უფრო კარგად ვიცი ჩემს მოვალეობას, როგორც უნდა ავასრულო. ბანმა მან-ახიზოვმა სთქვა, 3. ა. ი. იზმაილოვმა სამსახურს თავი უნდა დასწავლოს.

3. ა. ი. მამკაქაქე. მე კონტრც არ დამიძრავს სამსახურის შესახებ.

3. ა. ი. იზმაილოვი. ვე ყველაფერი, რასაც თქვენ ლაზარაკიათ, სულ მეტია. საქორა ვადა დაფინანსოთ მოხსენების წარმოდგენისათვის.

ს. დ. წუხალოვი. არ გამოვიც სწორედ, ეს რა ამბავია, რომ საბჭოსა და გამოვლანს შორის უთანხმოება მსუფუქვანა თვით 3. ა. ი. იზმაილოვის არ ესიამოვნება, რომ ქალაქმა ვაიწვროს თავისი ფინანსები? მილის წყლისათვისაც ხომ ეტლი 40,000 მანათს ითხოვს.

3. ა. ი. მამკაქაქე. მეგობ, რომ საქორა და სასურველი ამ გარდასახადის შემოღება, მაგრამ რაკ შეგებამ მოხსენების წარმოდგენისათვის დანიშნავს, ეს-კი მგონია საქმეს უფრო წახანდეს, რადგანაც მე თითონ მოწოდებული ვარ და ვაშურებ ამ საქმეს.

თა. გ. ს. მამკაქაქე. მაგრამ ეს წევრკეთებინა, რომ ნამდვილად მგავდა, და ბაჭის მხრივ ხომ, კარგად ვიციოდი, საუცხოლოდ მომხმამედი. სკენაზედ დამიხმეს. „დროა“-მეთქი, ვუთხარო. იმ წამსვე წამოვდგი, სარკეში ჩაიხვდა და წავიდა. ცნობის მოვლარობამ გამიკაცია და ძალიან გულთანი მომიძინა მენახა, როგორ თამაშობდა. ქული ჩამოვიგებოდა, გრძელს წამოსახმამედი ვაგებოდი და სკენაზედ შევიპარე, რომ ჩემი თამაშობა მენახა. ის იყო მკვლელობის სკენას არადგენდენ და მეორე ოტელო შემდეგს სიტყვებს ამბობდა: ვარდი ბუქიდან რომ მოველოდი, ხომ უნდა დაქმნეს, მე სიცოცხლის ძალს ვეღარ მიეცემ... მინდა, ვიგვიმო.

დალ ესიმოვნა ჩემს თავ-მოყვარობას, რომ ასეთი სკენის მნათობი ჩემს გაცნობას იყო მოწოდებული, და მასლათი ვაგებო. ორის საათის სასიამოვნო ლაზარაკს შემდეგ მეგობრებმად გამოვეთხოვე ერთმანეთს და პირობაც დადეთ, რომ დილაზედ ამავე სასტუმროში შევიყარებთ საუზუნს საპროდულო.

დარწმუნებული ვიყავი, რომ იმ დამინდელს წარმოდგენას ისიც დაესწრო, თუმცა მე-კი არ დამინახავს. მეორე დღეს ისევე შევიხვდი, ლაზარაკთან ვისაუბრეთ, და საუზუნს შემდეგ მან რამდენიმე შესანიშნავისა და გამოჩენილის არტისტის ბაჭა და გამოვარება დაიწყო. ზოგიერთი ამ არტისტთაგანი მეც მენახა. იმისის ბაჭის უწაროდ სწორედ აღტაცებაში მოვედი და მიუღულოცე კიდევ, რომ საუბრო უწარო გქონდათ სახისა და ხელ-ფეხის მოძრაობის გამოცვლის-მეთქი.

— ერთის მხრივ-კი არც კარგია ეს

ლიწადი ხომ გავიდა, რაც ეგ საქმე დაიწყო!

ქაქაძის მოყვარეა. წელიწადი ერთი, ამოხლოდა ექვსი თვეა გასული. საქმე იქნისში დაიწყო.

თავ. გ. ს. მკაჭავაძე. თუნდა ექვსი თვეც იყოს. არ შეიძლება ავრე მოგვიკიდოთ ამ საქმეს, რომელიც შეუძლიან 60,000 მანათი წლიური შემოსავალი მოგვეცეს. რაც რამ ბნენა იზმიალივან ესეა ცნობანი გვაუწყა, მაგის შეკრება ორს კვირისხელა შეიძლება. სწორედ რომ ესთქვათ, გამგეობაში საჭირო ცნობანი სრულიად არ მოპოვებია. მაგალითად, განა არ შეიძლება მთავარ-მმართველის კანცლარიადან შეგვეტყო ცნობანი ამ გვარის ხარჯის შემოღების შესახებ ფოთში?

ქაქაძის მოყვარეა. თითქმის წელიწადია, რაც თავმჯდომარედა ვარ და ყოველი ჩვენს შემადგომლობაზე მთავრობისად უარი მოგვიყვია. ამიტომ მგონია, რომ ჩვენი მოხსენებანი რიგინად და საბუთიანად არა ყოფილა შედგენილი. აი, ამ საქმის შესახებ ბნენ იზმიალივან ცნობებსა ჰყვება, გამგეობისთვისაც არა ერთხელ მოუხსენებია, ესა-და-ეს ცნობა მივიღეთ. შეაქვდა მალე დაამთავრო მოხსენება, იმსხედ აღრქვი, როგორც თქვენა ესურთ. საჭიროა, ქალაქის წარმომადგენელი რომ მისე პეტრე ბურჯია, რიგინად დასაბუთებელი მოხსენება მიიტანოს. ვთხოვ საბჭოს, მე მომანდოს, რომ ვიზრუნო ამ მოხსენების დროით დამზადებისათვის. საბჭო დასთანხმდა ამხელ ქალაქის მოურავს.

თავ. ს. ზ. მთავრეძე. ამბობს, მაგ მოხსენების დროს ყურადღება მიაქციეთ იმასაც, თუ რა წესით უნდა დაედოს ხარჯი იმ საქონელს, რომელიც რუინის გზით არ მოიღოს.

ამას შემდეგ დაიწყო განხილვა იმისი, თუ რა ვითარებაში თეატრებისა და სხვა გასართობ ადგილების ბილეთებზე ხარჯის დადების საქმე.

ქაქაძის მოყვარეა. ამ საქმისა ჯერ სრულიად არა გავიყვიებოდა. სახელმწიფო თეატრის ბილეთებზე დაწესებული ხარჯი საქველ-მოქმედო საზოგადოების სასარგებლოდ და შემოსავალიც ამ გზით 3,000—4,000 მანათი ყოველ წელიწადს ჩვენ რომ სხვა თეატრების ბილეთებზე ვითხოვთ ხარჯის დადება ქალაქის სასარგებლოდ.

— აქ რას აკეთებთ, კროფტენო? მკითხა და საშინოდ გამიცხარდა.

სიტყვა მათქმევინა თუ არა, იქვე აუხსენებ ყოველივე გარემოებას საქმისა. ჩემი ლაპარაკის დროს თანდათან დამშვიდდა და მაშინ ხომ სულ ერთიანად დაწყნარდა, როდესაც არტისტის სახელი ვუხსენებ. რამდენიმე წუთს შემდეგ ისიც ეშში შევიდა და დიდის ცნობის-მოყვარეობით აღედგინდა თვალ-ყურის ჩემის მოადგილის თამაშობას.

— იუბიტერს ვიყავო! დაიძახა ღირვეტორისა ენქადა-ცი არაგის მოუყვა, რომ თხოვა სცენაზე თქვენი არ იყოთ. მეც-კი თქვენი ხმა იმის ხმასთან ვეგარბით გამოვარჩიე. ნიქიერი კაცის სწანა და, როგორც ეტყობა, ბევრს რასმენსაც დასწავლით, ჩემო კარგო. შეხეთ, შეხეთ, ქანი ვერონი სწორედ მოაჯდო!

მართალია, როგორც ეტყობოდა, ვერონის ჩვენის საიდუმლოს ვერა გავგორა, მაგრამ ისე გულ-დადებით,

ქის სასარგებლოდ. უთუოდ უარი მოგვიყვა, რადგანაც ისეთი ხარჯით აღებული ფული ყოველთვის საქველმოქმედო საქმეს უნდა მოჰხმარდეს. ჩვენც სწორედ ამის გამო დავანებეთ თავი ამ საქმეს.

ნ. დ. ზუბალოვა. ძველს დროს თითო წარმოდგენაზე 50 მანათი იყო დაწესებული ქალაქის სასარგებლოდ. ხარჯთ-აღირებულება ყოველთვის აღნიშნული იყო ხოლმე ეს შემოსავალი. ჩვენ ესეა ის უნდა ვიწყოლოთ, სასურველია თუ არა ამ საქმის შემუშავება.

თავ. ს. ზ. მთავრეძე. ესეა გვეუბნებიან, ამ საქმეს ხელშიც არ ვახლოვით, და როცა მესამე სესხის თამაზე გვეკონდა ლაპარაკი, მაშინ-კი ეს საგანი შევიწყნარეთ და ამის შემოსავალი 6,000 მანათი აღვნიშნეთ.

ს. ა. ახალაია. მაშინ თეატრის დამთავრების საქმეზე იყო ეს საქმე მიმხული და მხოლოდ ამ განსაკუთრებულ საგნისთვის შეიძლება ამ გარდასახდის შემოღების თხოვნა. თუ განსაკუთრებული დანიშნულება არა გვექმნება-რა მხედველობაში, მთავრობა არ შეიწყნარებს ჩვენს თხოვნას.

თავ. ი. გ. მასკადა. ამ თანად ხარჯი დადებული მხოლოდ სახელმწიფო თეატრის ბილეთებზე, სხვა თეატრებისა და ცირკის ბილეთების გარდასახად წელიწადში 6,000—9,000 მანათი შემოსავლის მოგვეცემს, ხოლო ჩვენი ფინანსები ისე დაქვეითებული, რომ უყურადღებოდ არ შეიძლება ამის დატოვება. ორი თვეც ვადა დაუწინაშო, რომ მოხსენება წარმოადგინონ ამ საგნის თაობაზე.

ნ. დ. ზუბალოვა. სხვა-და-სხვა საკრებზე განა ცოტა გვაქვს? ცოდად არის, რომ საბარათო შემოიკლდე-ბურუსი პატრიმებს ფხვით აწარწლებენ ქუჩებში და სტანჯავენ? საჭიროა ფული რომ გვეკონდა, დახურულს ტელს ვაგვართავდით და ისე ვატარებდით. მაშ ეს ხარჯი ამ საქმისთვის ვადასდეთ.

ქაქაძის მოყვარეა. ეგ საბატრიმოს კომიტეტის საქმეა და არა ჩვენი. თუ ყველა საქმეს ჩვენ მოვიკიდებ ხელი, მაშინ ზღვა ფულიც არ გვეყოფა.

ნ. დ. ზუბალოვა. არა, ქალაქის კეთილ-მოწყობისთვის მზარუნელებმავე უნდა იზრუნონ ამ საქმისათვის. კაცს გული უკვდება, როცა ჰხედავს,

ისეთის გრძობით თამაშობდა, რომ წინად ასე ჩინებულად არასოდეს არ უთამაშნია.

დუბლინის ხეწმარა-მუდარა გასაოცარის ხელოვნებით ჩაატარა და როდესაც ოცელი მივიდა იმის საწინააღმდეგო, რომ დაერჩო, ვერონის მომხმარებელი და გულ-საკელი კვილი მთელს თეატრში გაისმა. არტისტთა ხელოვნებამ საზოგადოებაც გაიტაცა და ამ კვილის ხანგრძლივი განწყობით ქალაქის-კერა მოჰყვა. ოცელომ კარები გაუღო ცილიას, რომელიც სიკვდილს შემდეგ შემოიღის სცენაზე, მაგრამ აქი არტისტის, თითქმის კულოდ შეიშალაო, სულ ერთიანად დაიძახა და აიძია. იმის მაგიერ, რომ ემილიასთან დაეწყობა, მაშინვე და როდრიგოს მოკვლის ამავაი ვაგონა, როგორც ჰიესაში ნათქვამია, იმან უცხად ოცელის სიკვდილის წინად სათქმელ მონაცემის კითხვა დაიწყო. ამასობაში უბედური ემილია გაქავეულებულია

რომ ქუჩებში პატრიმები ტახსხა და ვი-ვიღაზში პისტრიავენ.

ქალაქის მოურავმა აღუთქვა, მოხსენებებს წარმოგიდგინებთ საბჭოს ამ საგნის თაობაზე.

დასასრულ კრებამ განიხილა საქმე ქალაქის სესხების კონცერსის შესახებ.

ქაქაძის მოყვარეა განაცხადა, აქამდე იმით ვერ შევედგით ამ საქმეს, რომ ფულის ბაზარი რუსეთის ხელს არ გვიწყობდა.

ბნენ იზმიალივან ახრით, უკეთესი იქნება, რომ ქალაქი კონცერსისა და მესამე სესხის ნება-ართვა ერთად ვთხოვათ მთავრობას.

მ. გ. მასკადა. კონცერსი ყოველწლივ 15,000 მანათს ციარათს გავგიწევდა, მაგრამ ვამბობთ ამ საქმიანების არა იზრუნა, როგორც ყოველ იმ საქმისთვის, რაც-კი საბჭოს დაუწყია. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ქალაქის მოურავი ყოველთვის კეთილ მოსურნეა, მაგრამ რაკი საქმე იზმიალივან ჩაუვარდება ხელში, მაშინ საბუთიც თვას ამოკაფს ხოლმე, ამა და იმით გვეს გაგვიყვით-რა ამ საქმისათვისაო. ფინანსთა მინისტრი ყოველთვის ხელს უწყობს კონცერსების საქმეს და ამიტომ ვაგვიყვით მაგ საქმეს. რა დამოკიდებულება უნდა ჰქონდეს ამას მესამე სესხთან?

მეტყვობს კამათობის შემდეგ ვადასწყვიტეს: ვამბობს ვიხიეთ, რომ ამ საგნის თაობაზე ცოცხე მოხსენება წარმოვიგვიდგინო.

ნადამუშაის დახსნის საქმე ტვილის გზამკვლევი.

მთავრობის დახმარებით ტვილის გავტერნაში დაუხსნია 2,793 კომლი კაცს თავიანთი ნადლები, რისთვისაც მთავრობას უსესხებია მათთვის 673,478 მან. და 14 კაპ. შეუსყიდნით სულ 24,130 დლიური მიწა. ნადლობაზე ითვლება ამ სესხის შესატანი 81,429 მ. 88 კ. წარსულ 1890 წ. დაუხსნია მართკ 60 კომლი 502 დლიური და ვადა აღუილი მთავრობისაგან 15,365 მან. ამავე წლის ნელომეა შეადგენს 696 მან. 56 კაპ.

ბევრს აღავსა გლეხები იხსნიან ნადლებს მთავრობის დაუხმარებლად. მინდვრის მიწები დაუხსნიან

იღვა ერთს აღავსა და არ იცოდა, რა ექნა.

ოცელი ამბობდა: მე გზობზე მას მხოლოდ, თქვენს წარსულში რომ აუწყებთ ამ ბედ-შესამებას, მიწოდებთ იგი, რაც ვარ მე: ნურა რას მოუხსნეთ და ნურც არაფერს მოუმატებთ გამართობით...

სიტყვით, იცოდა-თქო სიყვარული მან ქეშმარტი, თუმც არა-ბრძნული... რამდენიმე სტრიქონი გამოაკლო და სიმინდის ხმით დაბობოდა: ეს ყველაფერი აქნაბეთ მათ და დამატეთ, რომ, როცა ერთხელ აღვაშო იმსალი ვინმე, თანს რიღ-დგმულ, სიამაყით დგულხე მოსულაო, ვეწვივალა სცემა ერთსა და მის ქვეყანას უშვებრის სიტყვით ავიწმება,—მოწველი მე უნდა.

იმ ქოვას მალსა წინ-დაცვილის და დგულ ასე... ძნელად აღსანიშნავი და გადასცემია ის რისხვა და სასოწარკვეთილება, რა რისხვითა და სასოწარკვე-

1,035 დლიური, სახლ-კარისა—47 დლ. 1890 წელს დაუხსნიან მართკ თავიანთის ხარჯით ორ დლიურამდე სახლ-კარო მამული და სახნავი 830 დლიური.

გლეხები აქამდის ბევრს დაიხსნიან, მაგრამ თვინთის ხარჯით ნადლები, მაგრამ შემდეგ ვაგვიყვითა მეტად უშლის ხელს ამ საქმეს. საგლები საკრებულო არ ამტკიცებს იმ ხელ-შეკრულებებს გლეხთა და მებატონეთა შორის, რომელშიც მებატონეს მამული შეკრულია რომლისმე საკრებულო დაწესებულებისაგან და, მაშასადამე, გლეხებიც ვერ ჩაიბარებენ შესყიდულ მამულს, ფული ვადახდილიც რომ ჰქონდეთ.

ახალციხისა, ახალქალაქისა, ბორჩალოს და ტფილისის მაზრის ერთი ნადლები ნადლებს დახსნა მთავრობის დახმარებით სულ არ მოჰქმედობს, რადგან ჯერ-ჯერობით არ არის ვადასწყვიტული, თუ რამდენს ფულს ასესხებს მთავრობა გლეხობას თითო-ერთ დლიურს დახსნისთვის. დროემინ ვადადებულ გლეხებს დლიურზეც, თუ ურწყავია, აძლევს თხოვნივს: მანეთს და სარწყავზეც სამს თუმანს; დასადასტულ მაზრებში-კი, სადაც მისადასტულ მეკომარნი (поселение), არ არის ვადასწყვიტული ასეთი ფსი. მიწურ-მოწურა ამ საგნის გამო დიდა ხანა ვამართულია, მაგრამ მამულეების დაფარების სიმძელი გამო ჯერ ვერ დასრულებულია. რასაკვირველია, ეს გარემოებაც დიდად უშლის ხელს ნადლებს დახსნის საქმის წინ-მსვლელობას.

ამას გარდა, თვით ხელშეკრული ნადლებს დახსნის შესახებ ისე ვადახდა არის ხოლმე შედგენილი, რომ მათი დამტკიცება ყოველდამეუბლებელია. ეს ასეც უნდა იყოს, რადგან მომეტებულმა ნაწილმა მებატონეებისამ ყარვად არ იციან არც რუსული ენა და არც კანონის მოთხრობა. ურავო არ იქნება, წინანდით სულ 24,130 დლიური მიწა. ნადლობაზე ითვლება ამ სესხის შესატანი 81,429 მ. 88 კ. წარსულ 1890 წ. დაუხსნია მართკ 60 კომლი 502 დლიური და ვადა აღუილი მთავრობისაგან 15,365 მან. ამავე წლის ნელომეა შეადგენს 696 მან. 56 კაპ.

ბევრს აღავსა გლეხები იხსნიან ნადლებს მთავრობის დაუხმარებლად. მინდვრის მიწები დაუხსნიან იღვა ერთს აღავსა და არ იცოდა, რა ექნა.

ოცელი ამბობდა: მე გზობზე მას მხოლოდ, თქვენს წარსულში რომ აუწყებთ ამ ბედ-შესამებას, მიწოდებთ იგი, რაც ვარ მე: ნურა რას მოუხსნეთ და ნურც არაფერს მოუმატებთ გამართობით... რამდენიმე სტრიქონი გამოაკლო და სიმინდის ხმით დაბობოდა: ეს ყველაფერი აქნაბეთ მათ და დამატეთ, რომ, როცა ერთხელ აღვაშო იმსალი ვინმე, თანს რიღ-დგმულ, სიამაყით დგულხე მოსულაო, ვეწვივალა სცემა ერთსა და მის ქვეყანას უშვებრის სიტყვით ავიწმება,—მოწველი მე უნდა.

მთავარ-მინისტროს (318—488) სამართებლოს მამლსინისა.

11. გლომორ. 440. მირდატ IV მდროვე, ნათესავით სპარსი. რანის პატარაში ბიზანდის (ფეროზის) ვაჟებით მინდობილი ჰქონდა ერის თამა ქართლისა, ვახტანგის მკირე წლოვანობისა გამო. ქ. მოქც. 28 გვ.

12. მისხილ, ანუ მიძალ. 446—472. ამა მიხილის დროს კრძალ და ვახტანგის მეფობაში საზოგადოდ დიდად განსაკლები გამოარა მართლ-მადიდებლობაში საქართველოში და ამისათვის შეძლებისამებრ დაწერილებით უნდა მოელოდნათ. წინამოადგილ მომიღვე შთამომავლობით სპარსი და ცვეხლ-თავანის ცემის მომწმუნე იყო და მტერი ქრისტიანობისა. მისი ესრეთი განდიდება (მცხეთის მთავარ-განსკომოსი და ერისთავთა ქართლისა) უნდა მივაწეროთ რანის ერისთავის ფეროზის (ვახტანგის დედის საარნდუბტის მამის) ვაჟუნსა, რომელიც მტერი იყო ქრისტიანობისა და დიდად მოსაყვებელია ცვეხლ-თავანის ცემისა. ამისათვის მოხიდად დახმობამ და მის მოადგილ მიხილის (გერმანი) და ქრისტიან ფეროზი ვაჟი უნდა და მართლ აკლუ-ბა დუმირა—ბერძენებს რად უხლოვდებოთ. ფეროზს იხლა ცრემლით მადგურებელი საარნდუბტი და, როგორც, იყო დაუხევიანა ქართლის აკლუმის საქმე, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ცვეხლის თავყანის მცემლობა და შევიწროვებინათ ქართლში ამ მოგვნი არ ვდგენათ. ფეროზმა გამოისტუმრა ბინაქარის მოთავსებით (მომიღვე ცოცხალი აღარ იყო) ცვეხლ-თავანის ცემის მოძიებრნი მეცნიერნი საქადაგებლად, რომელთაც მსოფერ მოპირდაპირად ქართლში მხედველი მიხილი. რომ ამისათვის ფეროზის ვაჟუნის მიხილი არ ვაგვადგენა ქართლდან, საარნდუბტმა და დიდებულთა ვახტანგის აღრდა-სწავლა მიხილი მიანდეს ცხრთად ჯუანშერ სასანეთთან. თვით მიხილია კი ფეროზის მრისხანება, სხვათა-შორის, აიკოლა მით, რომ სომხებს გამოუცხადა მმდგარი სასწუმებრივი ბრძოლა; ანტიოქიის პატრიარქმა პეტრე ვინამე (ფულონმა) 470 წ. მე-თავრობა გაუწია მონოფიზიტთა და წმინდაო დმტრთა* ჩაუბრთა ჯრომელი ჩვენთვის ვაგვას ეცვა*. სომ-

არცა სტყულობა. ვადაწმენი ფარდა და გულ-შემზარავი სურათი დაივიანებთ: ვერონის სიკოცხლის ნიშნა-წყალის აღარა ეტყობოდა. როდესაც უბედურის ოცელის ვაჟი ავწმენი, ტრისამოსიდან ჩემს სახელზე დაწერილი ბარათი ვამოვარდა; იმ ბარათში იყო ასრნილ-განმარტებული იმისი უცნაური და საშინელი საქციელი. იგი მწერდა, რომ ქანი ვერონი ჩემი მუდღეა, მილატა და თავი დამანებოა. ორი წელიწადი ამოდ დამეძებდი და მოლოს ძლივს მოვიგვინი ამ თეატრში. აქ ვინამე, მოვისაზრე, როგორ ვადაუხადე მაგერო-მეთქი, და ავასრულე კიდევ ჩემი საშინელი და უმაგლითა ობრი შურისძიებისა.

— იმ დღიდან დღემდღამე ისე ვემხადე და შეგინხლა ოცელის როლი, რომ ჩემს დღეში აღარ მი-თამაშნია.

